



W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·



# BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

# GOŃC CZĘSTOCHOWSKI

DZIENNIK Polityczny, Społeczny, Ekonomiczny i Literacki  
AGŁĘBIA DĄBROWSKIEGO \* Cena 3 kop.

**CENA PRENUMERATY:**  
miesięczna w przodzie 3.00  
półroczna 15.00  
roczna 30.00

Redakcja i Administracja Częstochowa Aleja II N: 38, telefonu Nr. 50, skrytka 21.  
Redaktor przyjmuje od godz. 7-jej do 8-jej wieczorem.  
W redakcji nie przyjmujemy ogłoszeń i ogłoszeń w Częstochowie przyjmują wszystkie kawiarnie.  
W Warszawie: Biuro Bielanów 119a, Wiersbowa 8, Dom Bratowy L. i R. Metal i S-ka Erad. Prad. 53.  
Najnowsze Biuro Ogłoszeń Marszałkowska 116, w Mokotwie L. i R. Metal i S-ka, Biuro ogłoszeń I. Buchweitz, w Warszawie Marszałkowska 123, w b. stowu B. Stańczyk, ul. Targowa Nr. 5.

**CENA OGŁOSZEŃ.**  
Na jeden wiersz lub jego miejsce w 1-szej stronie 30 k., na 14-tych 10 k., tytulami i nekrologia za wiersz 20 k. Nadawano za wiersz 50 kop. Ogłoszenia drobne po 3 kop. za wiersz.

Reprezentantem „Gońca Częstochowskiego” w Sosnowcu i Zagłębiu Dąbrowskim jest p. Stanisław Stodczyk, ul. Towarowa Nr. 5.

Reprezentantem „Gońca Częstochowskiego” na Zawiercie objęła kawiarnia pani Z. Hubickiej. Tamże ogłoszenia do „Gońca Częstochow.”

Prenumerata i sprzedaż „Gońca Częstochow.” w Dąbrowie p. Jan Dzikan, ulica Dębini przy stacji D. Z. W. W. dom Spigelmana.

Prenumerata na „Gońca Częstochowskiego” i ogłoszenia w Rakowie przyjmuje pan Leon Piłtrewski.

## W teatrze miejscowym Wielkie Kinematograficzne przedstawienie

z następującym programem od 5 do 11 wieczór, w niedziele i święta od 3 po poł.

Oddział I **Urok morza** (z natury); **Polowanie na wielorybów** (z natury). Oddział II. **Djabeł w pensjonacie** (farsa w kolorach kom.); **Żona bandyty** (dramat). Oddział III. **Przewożenie kontrabandy** (kom.); **Przygody szewca** (komiczne); **36 nieszczęść** (bar. kom.).

Co tydzień zmienia program. — Szczegóły w programach. — Ceny miejsc: 1-e miejsce 50 kop., drugie miejsce 30 kop. Krzesło w łóżu po 50 kop. Główny Dyrektor B. Zarzecki.

## Dzisiaj w teatrze „OAZA” Trzęsienie ziemi w Messynie, jedyny egzemplarz na Królestwo Polskie, w kolorach, zdjęcie braci Baethe.

Lekarz-Dentysta

### Artur Broniatowski

przyjmuje codziennie od 9 do 1 i od 3 do 7 po poł. Choroby zębów i jamy ustnej. Plomby.

Zęby sztuczne bez podniebienia na kauczuku i w złocie.

I Aleja № 8, I piętro, dom p. Rygockiej.

### „P A X” Teatr Kinematograf

PROGRAM.

Część I. 1) **Dramat w Kalabrii**; 2) **Przegląd wojsk włoskich**. Część II. 3) **Konkurs dziecienny** (kom.); 4) **Widoki Chin**; 5) **Kobieta gwardja** (w kolor.). Część III. 6) **Porwanie i ocalenie**; 7) **Nowy materac** (bardzo komiczne).

### Dr. Romuald Broniatowski

powrócił

I Aleja № 8 dom p. Rygockiej

### Okno-Perlin Dentysta

Teatralna № 13.

przyjmuje codziennie od 10 rano do 1 i od 2 do 6 po południu. Wprawia zęby sztuczne na zlocie bez podniebienia, oraz przyjmuje niezamierzony od 9 do 10 rano bezpłatnie.

Zatwierdzona przez Urząd Lekarski.

Lecznica chorób zębów i jamy ustnej

### Marjana PUCHALSKIEGO

II-ga Aleja № 26, róg Teatralnej (nad Apteką W-go Długosza).

Operacje dentystyczne, leczenie, plombowanie i zęby sztuczne.

Podług takę.

Porada 30 kop., wyjęcie zęba 50 kop

### Lekarz dentysta Grejniec

przyjmuje codziennie od 10 rano do 1 i od 2 do 7 po południu.

Choroby zębów i jamy ustnej. Plomby. Zęby sztuczne bez podniebienia na kauczuku i w złocie. I Aleja № 10, dom p. Rajchrowej, gdzie skład apteczny p. Neufelda, telefon № 108.

## W sprawie opozycji przeciw p. Dmowskiemu.

Kampanja, jaką w ostatnich czasach niekture pisma przeciw p. Dmowskiemu prowadzą, oburza mnie i jakkolwiek nie czuję się powołanym w obecnej chwili rozwinąć się wyczerpująco nad oglądami, jakie sobie w

tym względzie po rozważeniu wszystkich pro i contra wyrobiłem, proszę o niecierpliwość mi gościnności dla kilku odnośnych zasadniczych uwag.

Zdaje mi się mianowicie, że zasadniczy mój pogląd na sprawę, wstrząsającą teraz odpowiednio do swej doniosłości krajem, skrystał zwał się w artykule „Nowej Gazety” z d. 13 b. m., omawiającym działalność p. Dmowskiego, a zakończonym następującym wnioskiem: „Najdogodniejsza ordynacja wyborcza nie oderwie jednostki od swego społeczeństwa tak dalece, żeby ona mogła wyspekulować o sobie to, co się nabywa harmonijnym, powszechnym wysiłkiem geniuszu narodowego”.

Mgliste, frazesowości trające to zdanie, rozumien w ten sposób, że poseł narodowy nie może się pod grozą nieznaną zbytnio oddalać od kierunku geniuszu narodowego i tak pojęte zdanie to podzielać całkowicie. — Rzeczeń sprawy tkwi jednak w pytaniu, co w danym przypadku „Nowa Gazeta” i inni przeciwnicy p. Dmowskiego, przeciw któremu wznamkowane zdanie jest skierowane, rozumieją pod geniuszem narodowym i zdaje mi się, że w obecnym przypadku, omawiającym polityczną działalność p. Dmowskiego mogą jedynie rozumieć jego odstępstwo od politycznego naszego geniuszu narodowego, stanowiącego wprawdzie ważny, ale tylko jeden z czynników ogólnego geniuszu narodowego.

Quia trk polity, mieszczący się w wznamkowanym zdaniu zarzut zamienia się w wielką zaślęgę p. Dmowskiego.

Zalamywane rżce nad odstępstwem od politycznego geniuszu narodowego mieliby prawo Anglicy, Niemcy, Francuzi i inne narody, którym ten swojski ich geniusz polityczny dał i podtrzymuje wolność i samostność, ale my nie mamy żadnego powodu do zalamywania rąk, jeżeli wybitni, wyższym politycznym umysłem obdarzeni ludzie, jak p. Dmowski chcą nas skłonić do odstępstwa od dotychczasowego kierunku naszego politycznego geniuszu narodowego.

Bo my mamy rzeczywiście wybitnie odrębny, odmienny od innych narodów nasz geniusz polityczny, ale zachodzi pytanie, na czym on polega i cośmy nim wielkiego w ciągu 150 ostatnich lat w świecie waktorali? To żeśmy

Polskę zniszczyli, a zniszczywszy ją wciąż w dół pchamy? Zniszczyliśmy zaś Ojczyznę jedynie naszym odrębnym politycznym geniuszem, polegającym na tem, że Polska ostatnich wieków nie chciała się zastosoować do urządzeń, otaczających ją narodów, nie chciała się zastosoować do okoliczności i prowadziła nie ogólnie europejską, lecz specyficzną swojską politykę. To, a nie co innego, zgubiło Polskę, bo pod względem społecznych urządzeń, praw, patriotyzmu nie stała Polska nigdy niżej od współczesnej Europy, a z punktu widzenia humanitarnego stała od niej wyżej. Ale wtedy gdy geniusz polityczny wszystkich narodów Europy zniewał jej do zaprowadzenia u siebie silnej centralizacji, do nadawania swoim królom i rządóm prawie nieograniczonej władzy, nasz mieszczący się z okoliczności geniusz zaprowadził oligarchiczną decentralizację i kompletne obezwładnienie królów i rządu — wtedy gdy geniusz narodowy tamtych zaprowadził silne armie, nasz narodowy geniusz przeciwstawił im humanitarnie piękne, ale praktycznie bezwartościowe pospolicie ruszenie. — Jednym słowem, geniusz nasz polityczny nie umiał się zastosoować do otoczenia tak niezbednego w życiu pojedynczego człowieka, jak całych narodów i pomimo wzniosłych społecznych urządzeń, wyprzedzających współczesną Europę, zginęła Polska w zetknięciu się z sąsiadami wskutek odrębności swego politycznego geniuszu narodowego!

Wiekopomny czteroletni sejm, Kółtaje pierwszy zwałczali tę naszą politykę, niechcąca się liczyć z tyż innymi narodów — za północ Targowica wraszała i obroniła nasz geniusz polityczny na zgubę kraju!

Później, przy trudniejszych warunkach, nie odstąpiliśmy już ani na chwilę od naszego nieszczęsnego geniuszu, bo wtedy, gdy wszystkie inne narody prowadziły politykę trzającą się z własnymi siłami, my ugruntowaliśmy naszą politykę przed 100 laty na sympatiach Napoleona — Seniura, przed 50 laty na afektach Napoleona — Juniura, a obecnie chcemy ją ugruntować na uczuciach Napoleonów — Kadełtów!

I od tego wgnębno kierunku naszego politycznego geniuszu narodowego ma być pod grozą anatemii wzbudnionem uchylać się trzewo na świat patrzącemu politykowi; jak p. Dmowskiemu?

Hal jeżeli taką jest rzeczywiście niezłomna wola narodu, to trudno — jednostka sama przez się nie nie zdziła, ale w takim razie nie tylko p. Dmowski, lecz geniusze Bismarckie, Disraelich, Talleyrandów razem wzięte nieby nam nie pomogły.

Jestem Żydem. Dwa razy głosowałem przeciw narodowej demokracji, którą w molch pojęciach reprezentował p. Dmowski — przy trzech wyborach, w których moi współwyznawcy w Częstochowie udział brali, rozmyślnie uchylłem się od głosowania, ale gdyby jakimkolwiek zbiegiem okoliczności przyszło

Wykonywał pomniki, figurki, portrety, otawę, roboty przy budowach kościołów, jako też i każde roboty w zakresie rzeźbiarstwa wchodzące, od najwyższymi i najwspanialszymi pod względem artystycznym wykonanymi, do wszystkich krajowych i zagranicznych nych prima materiatów kamienia i drzewa. Dekoracje domów od ręki modelowane i wszelkie roboty artystyczne. Zakład podjeżdża się wykonywał roboty w maszynowniach naolimpijskich, informację, wyszukanie kosztorys na każde żądanie

Zakład Artystyczny Rzeźbiarstwo-Kamienniarstwo Proszowski w Częstochowie, Kruszyński

RYDZEWSKI i S-ka  
Biuro Techniczne w Częstochowie, Teatralna 13.

Polcam Maszyny parowe, lokomobile, silniki gazowe, instalacje elektryczne na oświetlenia i przenoszenie siły mechanicznej.  
Przewodniki i materiały elektryczne stale w znacznych zapasach na składzie. Miedź po cenach giełdowych.

teraz w moim okręgu do wyborów z kandydaturą p. Dmowskiego jako przedstawiciela narodowej demokracji, to za nim głos swój bym oddał. Postąpiłbym tak i jako Polak, bez względu na stanowisko, jakie p. Dmowski na przyszłość względem bardzo blisko mnie obchodzących moich współwyznawców zająć za wskazania by poczytywał, a to w przewidzeniu, że obcy zwrot jego polityki jest w naszym położeniu dla dobra trochę mniej lub więcej odległej przyszłości kraju wskazany i że on, jako przedstawiciel demokratycznej większości tą polityką kierować powinien, a nie realisci, którzy nie reprezentują kraju i których reprezentacja w obecnych okolicznościach przez Koję z szlachnością za urąganie się poczytywana by była, a temsamem sprawę tylko zasadniczo popusć by musiała.

Zresztą, powtarzam, nie uważam się powołanym do wyczerpującego wyliczania tutaj swoich odczuć, rozważań i poglądów.

Pozwalam sobie tylko nadmienić, że moim zdaniem, pożądanym by było, żeby p. Dmowski nie dał się w obecnej chwili znieść z obranej przez siebie drogi i na przekór krzykaczom, nie ustępował. Od narodów, jak nasz, posiadających w pełni zdolności polityczne, od narodów, który niestety w ciągu długich lat ostatecznie pozabawiony był możności prowadzenia otwartej polityki, nie można wymagać by tak naraz zdobył się na orientację w polityce otwartej, prowadzonej po europejsku, i człowiek siły ducha p. Dmowskiego powinien przyjąć kolosalnie ważną decyzję jak obecna, pozostać temuż narodowi trochę więcej niż to w zwykłych warunkach potrzeba. czasu dla oględnego namyślenia się i zorientowania w nowej sytuacji.

Jakikolwiek jednak rezultat z tego namysłu by nie wypadł, dla mnie pozostaje pewnikiem, że przyszłe pokolenia z wdzięcznością wskazywać będą na p. Dmowskiego, jako na pierwszego wybitnego Polaka demokrate, który miał hart ducha poprowadzić swój naród nie za pośrednictwem Czartoryskich i arystokratów, lecz za łmyśle swoich demokratycznych postoi na tory liczącej się z środkami i okolicznościami ogólnie-europejskiej polityki.

Adam Wolberg  
trzeźwy demokratą.

**Ś.p. Adam hr. Krasinski.**

Hr. Adam Krasinski, urodzony dnia 22 listopada 1870 roku w Krakowie, wnuk Zygmunta a syn Władysława, skończył gimnazjum w Krakowie, poczem odbywał studia uniwersyteckie w Bonn, na wydziale prawnym we Fryburgu i Heidelbergu. W roku 1898 uzyskał stopień doktora praw na podstawie rozprawy „Geschichtliche Darstellung der Bauern Verhältnisse in Polen und der wirtschaftsrechtlichen Reformen in ersten Decennium der Regierung Stanislaus Augustus.”

Po powrocie do kraju w r. 1897 i objęciu faktycznego zarządu ordynacji swoją i opinogórską—ś.p. Adam hr. Krasinski oddał się z zamiłowaniem działalności literackiej i wydawniczej. Już za redaktorstwa Michała ks. Radziwiłła objął kierunek „Biblioteki warszawskiej” wraz z Władysławem Bogusławskim i Dionizym Henklem, a od r. 1902 (tom IV) „Biblioteki” podpisywał ją jako redaktor odpowiedzialny, popierając wydawnictwo to materialnie od pierwszego nawiazania a niem stosunków.

Z pozostałości swego wielkiego dziada, Zygmunta, w bibliotece ordynackiej i archiwum domowem ś.p. hr. Adam ogłaszał utwory dotychczas niesznane.

Drukował też ś.p. Adam hr. Krasinski w „Bibliotece warszawskiej” artykuły publicystyczne i utworzył w niej przeglad społeczny p. t. „Praca”, a w ostatnich latach napisał kilka potężnych rycerskim animusem i duchem owianych utworów poetyckich, drukowanych pod pseudonimem Jana Przyłockiego.

Oprócz działalności literackiej należał podnieść też dobre usiłowania ś.p. Adama hr. Krasinskiego w życiu politycznym i społecznym.

Gerowie i hojnie popierając moralnie i materialnie młode szkolnione polekie ś.p. Adam hr. Krasinski, od 8 lipca 1906 roku był wybrany na stanowisko pierwszorzędne w kraju, prozesa rady nadzorczej P. M. S., które piastował aż do jej zamknięcia.

Zabiegał gorliwie w ostatnich czasach o koto organizacji obchodu jubileuszowego Słowackiego, które to zabiegi, jak wiadomo, nie uzyskały sankcji władz. Żmury odznaczył się charakterem prawnym, gorącym uczuciami obywatelskimi, wielką uczynnością i znacznym darem organizacyjnym we wszystkich sprawach, do których rękę przykładał. Śmierć jego tworzy poważną lukę w naszym życiu społecznym i kulturalnym.

Cześć jego pamięci!

**Kronika miejska.**

Z wystawy. Na posiedzeniu sekcji higienicznej wystawy postanowiono co następuje: 1) W sprawie fałszowania produktów spożywczych zwrócić się do p. Serkowskiemu p. B. Koskowskiego, mag. farm. po rady i wskazówki; 2) poprosić Tow. antygruźliczne o wykaz działalności; 3) postarać się o przeniesienie części legorocznej wystawy warszawskiej do Częstochowy. Prócz tego postanowiono zwrócić się do Tow. „Przyśrodek” i do p. Wróblewskiego; 4) prosić p. Koskowskiego o przedstawienie wyników badań nad żywnością się udu i proletariatu żydowskiego; 5) w sprawie żłobków zwrócić się do Towar. opieki nad dziećmi w Warszawie; 6) co do kropli mleka zwrócić się do Łódzkiej instytucji; 7) dla pozyskania planów, modeli itp. kanalizacyjnych napisać do radcy Besobskiego w Poznaniu, który niedawno był w tej sprawie w Częstochowie i badał miejscowe warunki; 8) w kwestjach dotyczących dostarczania wody w miastach oraz w sprawie wzorowych domów robotczych zwrócić się do dr. Polaka w Warszawie; 9) w sprawach szpitalnictwa, łaźni fabrycznych i t. p. zwrócić się do bardziej znanych instytucji tego rodzaju w Gub. Piotrkowskiej; 10) w sprawie domów ludowych napisano do p. dr. Maciejszy oraz do ks. ks. Pertkiewicza i Blizinińskiego; 11) Higienę pracy zawodowej przyrzekli zajęć się pp. dr. Brzeziński z Zawiercia i dr. W. Kon z Częstochowy. Zwrócono się też do dr. Czajkowskiego z Sosnowca; 12) w sprawie szczepienia ospy poproszono pp. dr. Tchóranickiego i Stepińskiego o wykaz działalności dwouletniej; 13) poproszono redakcję „Zarzewia” o listawkę sporządzenie wykazu polskich dzieł z zakresu higieny dla położenia podwalin pod bibliotekę przy zakładanym muzeum higienicznym; 14) pan Nowak prędko koła właścicieli aptek w Zagłębiu zadeklarował na wystawę mapę aptek polskich w Rosji, zbiór wiejskich środków leczniczych, materiały surowe oraz poglądowy wyrób środków leczniczych.

Prócz powyższego zawiazano stosunki z wieloma instytucjami i poszczególnymi działaczami w sprawach dotyczących różnych dziedzin higieny miasta, wsi, zawodów itd.

Sprawa budowy muzeum jest na ukończeniu. Materiał pod budowę zwozi się na plac

Marjawi. Ministerjum spraw wewnętrznych, jak donoszą dzienniki petersburskie, kończy opracowanie projektu prawa o legalizacji marjawitów w charakterze oddzielnego wyznania chrześcijańskiego, a to stosownie do starań przedstawicieli marjawitów. Dotychczas marjawiści zalegalizowani są, jako sekta religijna. Opracowany przez ministerjum projekt wniesiony będzie do Izby państwowej. Jednocześnie ministerjum spraw wewnętrznych stara się o unormowanie wewnętrznego życia religijnego marjawitów, ustanowienia zebrań parafjalnych marjawickich itp.

Projekt ministerjum był komunikowany delegacji marjawitów, bawiącej się dawno w Petersburgu, która go uznała za zupełnie odpowiedni.

Wybór radnych. Dziś w magistracie odbył się wybór radnych. Wobec tego, że na wyborców zaproszone są te same osoby, wątpliwe są nowe kandydatury.

Posiedzenie. Dziś w biurze Wystawy przemysłu i rzemiosła odbył się zebranie komitetu głównego.

Bal maskowy. Stowarzyszenie Handlowców urzędza w sobotę dnia 23 bm. w salonach hotelu Angielskiego bal kostiumowo-maskowy, który wywołał w tutejszych kołach zainteresowanie gdyż jest to pierwszy w tym sezonie bal maskowo-kostiumowy. Spodziewana jest znaczna ilość masek i charakterystycznych kostiumów; jak slychać, wybierają się na ten bal nawet goście z kordonu.

Słowem zabawa zapowiada się wybornie i kto na niej będzie dozna prawdziwie miłej rozrywki.

Aresztowano i osadzono w aresztach policyjnych w ciągu doby ubiegłej następujące osoby dla sprawdzenia osobistości: — Marjana Rybińskiego, Piotra Wachy, Bronisławę Pietruszyńską, Mariannę Hyrańską, Józefę Windrych, Annę Zimkowską, za włóczogostwo: Izraela Kwintę, Perla Winklera, Wincentego Lisę, Stanisława Mestenczyka, Andrzeja Pawłowskiego, Władysława Binkowskiego, Franciszka Ratusznika, Antoniego Baryła, Teofila Dechotkowskiego, Franciszka Jaworskiego i Karola Gygiera, za paserstwo Pinkusa Szejnkechera, z wyroku Stanisława Kozłoi i dla odstawienia do miejsca zamieszkania Aleksandra Domańskiego.

Rewizja. Dokonano rewizji w mieszkaniu Pinkusa Szejnkechera przy ul. Garncarskiej №

22 i u Aleksandra Czeongora przy ul. Garncarskiej pod № 12, lecz nic podejrzanego nie znalaziono.

**Z Sosnowca.**

Inauguracja T-wa muzycznego. Przy udziale gości z Warszawy, Łodzi, Częstochowy i Kielc, odbył się onegdaj w Sielcach, pod Sposnowem, wieczór inauguracyjny Towarzystwa muzycznego. Widownia była przepiękna. Nastroj panował bardzo serdeczny. Utrzymano mnóstwo telegramów z życzeniami.

Spruce terytorjum. Mieszkańcy tutejsi pp. Dzinrka Napijka, Daturowicz i inni, grunta których pałęgają do kordonu pruskiego, uważali się dołąć za obywateli tutejszych i tutaj płaciłi podatki. Tymczasem przed dwoma laty rząd pruski zawiadomił wyżej wymienionych obywateli że należą się do nich podatki gruntowe i kiedy ci uważają żądanie za niesłuszne płacić nie chcieli, rząd tamtejszy sprzedał grunta przez licytację. Poszkodowani wystąpili ze skargą do sądu a ostatnio do ministerjum w rezultacie czego sjechał ma d. 23 bm. komisja, naznaczona przez władze rosyjskie i pruskie, dla zbadania na miejscu spornego terytorjum.

Teatr. Trupa pana Majdrowicza odegra jutro „Wykradzioną żonę”, krótkochwilę w 3 aktach Przybylskiego.

Niudana kradzież. Dnia 17 bm. do mieszkania p. W. Kouoskiego podczas jego nieobecności skradli się szłodzieje. Gdy K. wrócił, widząc drzwi mieszkania otwarte zrobił alarm, na który zbiegli się lokatorzy i przyrzekli rzezimieszka, drugi zbiegl.

**Z Warszawy.**

Ślab i straconie. Wczoraj około północy, w 10-tym pawilonie cyfładi warszawskiej, wikarjusz kościoła N. Marij Panny, ks. Henryk Stanisławski pobłogosławił związek małżeński Heleny Luniewskiej i Konstantego Szagudły, skazanego przez sąd wojenny na śmierć za udział w zabójstwie generała Margrafskiego.

W godzinę po obrzędzie ślubnym Szagudę stracono na grubienicy wraz z drugim współwinnym skazańcem, Antonim Lipskim.

**Z kraju.**

Z Kujaw. (Kor. wł.) Okolice nasze pow. niezawski znacznie zostały ożywione otwarciem cukrowni „Dobre” której aktu poświęcenia dopełnił w r. z. ks. proboszcz Płucinski. Szuszone zazaczył w opiekę swem przemówieniu dyrektor fabryki p. Tadeusz Jawieniecz, że otwarcie fabryki wpłynie dodatnio na poziom intelektualny włocian okolicznych.

Przy budowie fabryki szczerą, pełną umiłowania pracą odznaczył się między innymi p. Miecz Godlewski i trzeźwiolki. Fabryka oraz przeprowadzenie sieci kolejkowej fabrycznej od st. Nieszawa do Dobrego, Radziejowa, Krywosaska i sławnych a drogich każdemu Polakowi — Płowiec oświadczył okolicznych włocian—gospodarzy, że można pracować z korzyścią na swojej ziemi.

Piękne słowa wprowadzono w czyn i dzisiaj plantatorzy dostawiają buraki prawie tak do fabryki-dobrowskiej w której dawa część akcjonariuszów składa się właśnie z owych gospodarzy małorolnych. Stan buraków wogóle niezły. Cukrownia przy wielu przeszkodach stanęła i rozpoczęła kampanię w r. z. rokując jaknajpomyślniejsze nadzieje na przyszłość. (j)

**W walce z rakiem.**

Od paru lat świat lekarski wchodzi wreszcie na prawdziwą drogę leczenia raka, straszliwej, coraz częstszej choroby, wobec którego sztuka leczenia była dotychczas najniepoiniej ośmiśła. Prąd elektryczny-prarwany, promienie Roentgena, radium—to te nowe pierwiastki-lecznicze, którym zapewne sądzono będzie wyjść zwycięsko w walce z chorobą raka.

U nas studje nad działaniem promieni Roentgena na nowotwory złośliwe już od lat kilku prowadzą dr. Judd i dr. Kozorski — i wynikami wcale powołydnymi. O stanie tej sprawy referował dr. Judd zima roku ubiegłego na posiedzeniu warez. Towarz. higienicznego.

Obecnie kwestja nowej metody leczenia nowotworów złośliwych w szczególności raka, była w dniu 21 grudnia roku ubiegłego przedmiotem dyskusji Towarzystwa walczą z rakiem w Paryżu, w sali rady profesorów fakultetu lekarskiego, pod przewodnictwem uczonego prof. Boucharda. Referowali wobec członków fakultetu, akademii lekarskiej i instytutu Pasteura—kolejno czterej referenci: Dominici, de Keating Hart, Wickham i Degrol.

Dr Duminici (z oddziału prof. Gauchet) badał działanie radium na nowotwory, których powierzchwne i głębokie; nowotwory powierzchwne nawięziwał z zewnątrz, raki głębokie traktował, lokując (na 4 dni) oprawną w złote 60i ampułkę z bromkiem radu w głąb tkanek chorobowo zmienionych. Rak szczęki górnej

rak powieki dolnej, operowany bez skutku, pod wpływem radu znikł i przez 10 miesięcy nie daje wznowy.

Spostrzeżenia pierwszego referenta są zgodne zupełnie z badaniami dra Wickhama i Degraisa, którzy rozporządzają już bogatym materiałem 62 wypadków leczenia raka. Z tych zaledwie 6 daly wynik zupełny. Badacze ci traktowali przeważnie raki głębokie w ten mianowicie sposób, że wylki z solami radu lokowali jednocześnie w atyku miejscach nowotworu, biorąc jego tkanki złośliwe „w ogień krzyżowy” promieni radu.

Wypadki, w których nowotwór rozwija się tak głęboko, że niema doń dostępu bez wstępnego zabiegu chirurga, referował dr de Keating Hart. Jego zdaniem, najodpowiedniejszą w tych razach będzie metoda działania skombinowanego, obok wycięcia nowotworu ręką chirurga—działanie na ewentualne pozostałości tkanek chorobowych prądów elektrycznego o wielkiej liczbie wahań, względnie promieni Koentgena. Nawet rozległe nowotwory traktowane tą podwójną metodą „elektro-chirurgiczną” dają wyniki zdumiewająco pomyślne.

Wniosek z powyższych badań — zdaniem Gaucher — musi być tylko jeden: leczenie raka przez wycięcie nowotworu, metodą wyłącznie chirurgiczną, obecnie jest już grzechem. Tętnąkę złośliwą nowotworu należy niszczyć, gdy rozwija się na powierzchni ciała, zniszczyć użyciem termokamfory lub promieniami radu, gdy rozrasta się głęboko—działaniem radu lub metodą elektro-chirurgiczną. To jest droga do walki z strasliwym wrogiem ludzkości nie bez widoków na zwycięstwo.

### Wilhelm II i kanclerze.

W prasie niemieckiej coraz częściej zaczyna ukazywać się pogłoski o tem, że między Wilhelmem a Bülowem wro obecnie głucha walka datująca się od chwili ujawnienia przez „Daily Telegraph” słynnego wywiadu.

Z tego powodu „Matin” przypomina, że walka ta nie jest dla Niemiec faktem nowym. Taką samą walkę już stoczył raz „utalentowany” monarcha z kanclerzami przed laty 18, kiedy także kanclerska spoczywała w ciężkiej dłoni Bismarka. I wówczas Wilhelm bardzo mało liczył się z tem, że ma do czynienia z twórcą państwa Związkowego i bohaterem narodowym Niemiec. Historyk żelaznego kanclerza w sposób następujący opisuje chwilę ostatecznego zerwania.

„Dzień 1 marca 1890 r. był dniem nieuniknionego zerwania między Wilhelmem II i Bismarkiem, między cesarzem a kanclerzem. Minister ma już na ustach okrutne słowa i robi gorzkie wyrzuty.

„Ten młody człowiek — mówi on do Buscha — wystosował do różnych rządów notę, w której proponuje zwołanie międzynarodowej konferencji dla omówienia spraw robotniczych. To szaleństwo! Napisz on tę notę, ponieważ ma do siebie bezgraniczne zaufanie, chociaż niema pojęcia o sprawie... Jego nota może tylko zaszkodzić. Powiedziałem mu to, ale ma za dużo samozwiadczeń, aby mnie usłuchać”.

W dwa tygodnie potem nastąpił kryzys. Cesarz pragnie porozumiewać się z różnymi ministrami bez pośrednictwa prezesa rady ministrów, Bismark odpowiada mu, że sprzeciwia się to konstytucji. Rozkaz królewski z r. 1862 głosi: „że ministrowie mogą otrzymywać rozkazy tylko od królownika radu... A jaśliby tylko o to iść, ośmiąwszy rozkaz — odpowiada Wilhelm II.

Za całą odpowiedź Bismark pisze list, podając się do dymisji: „Z przykrością komunikuję Waszej Cesarskiej Mości, że nie mogę wykonać Jego rozkazu wypowiedzenia i podpisania rozkazu odwołującego rozporządzenie z 1862 roku. Jestem, wobec tego, przekonany, że spełnianie życzenia Waszej Cesarskiej Mości, podaje się do dymisji...” Pycha jednak tego człowieka jest tak ogromna, usunął, położone przez niego dla odczynienia są tak wielkie, że, pisząc te słowa, powątpiewa jeszcze, czy są one nieodwołalne. Nie — to niemożliwe, aby cesarz przyjął jego dymisję. W tej chwili meldując się wysłany przez cesarza adiutant, Bismark każe go wprowadzić do sąsiedniego pokoju, sam zaś tymczasem naradza się z katęzą — swoją małżonką.

— Daj do zrozumienia, temu młodemu człowiekowi — całą lekomyślność jego zachowania się — radzi pani Bismark.

Kanclerz wzdryga naprzód swój urzędowy mundur i udaje się do sali, gdzie oczekują nań adiutanci. Upijtywa kilka minut, poczem Bismark wraca. — Jest błady z wściekłości i trzyma w ręku fotografię w kopercie.

— A więc — zwraca się księżna. — A więc — woła Bismark — ten adiutant przychodząc przypominać się o moją dymisję. Przytniemy mi zaś wzamian fotografię cesarza i list, nadający mi tytuł księcia Lauenburg...

I tu kanclerz wybuchł. Przy księżnej Bismark, przy Ministerze, który miał kiedyś pewnego dnia opowiedzieć tę scenę, przy Buschu dostaje ataku wściekłej złości.

— Wiedziałem dobrze, że miał on tylko jedną myśl, jedno pragnienie pozbycia się mnie, aby panować niepodzielnie, rządzić swoim własnym rozumem, mieć swoją własną chwałę. Ma on dosyć starego mentora; potrzeba mu urzędników bardziej „nielegalnych”. Ale ja — nie zdobędę się nigdy na ugięcie kolana przed nim. Nigdy nie zobędę się na położenie się pod stołem, jak pies!... To jeszcze nie wystarczy — bredni i bredni niedoświadzonego i zarozumiałego.

— Cesarz Wilhelm II — daje Busch — ma dużo wspólnego z królem Fryderykiem Wilhelmem IV. Sądzi on, że panujący wędzą wszystko lepiej, niż ich, najbardziej im oddani, urzędnicy.

— Tak — zgadza się z gorzkim uśmiechem Bismark — jest on do niego podobny... Chce również mieć ministrów posłusznych!...

A gdy ktoś wyraził zdziwienie, że kanclerz mówił o spiegotstwie którego był ofiara, Bismark wybuchnął znnowu:

— Bez wątpienia, cesarz karał mnie szpiegować — wołał gwałtownie. — „Ten młodzieniec” chciałby dobrze zataić prawdę — wiem o tem... Posnął się on do tego, że zawołał Schveinigera i starał się mu wytłumaczyć, że ja podaję się do dymisji z powodu choroby!... Ach! — wszędzie jest dużo podłości!... Ale ja nie ugnę karku przed nim!...

Tymczasem księżna Bismark wzięła fotografię cesarską z rąk męża i drżąc z irytacji zawołała swego sekretarza: — Proszę kazać zanieść to do Friedrichsruhe i „niech to powieś się w szafce!”

## Telegramy.

### Cholera.

Petersburg 19 TAP. W ciągu doby zachorowało tu na cholere 48 zmarło 12 osób. Na kuracji w szpitalach znajduje się 283 osoby.

### Przy rewizji.

Wilno 19 TAP. Przy rewizji w mieszkaniu Pogunajka, spotkano się z zbrojnym operem. Zranieni dwaj ajenci. Sprawców strzałów, dwóch gimnazjalistów żydów, aresztowano: znalezione u nich: dwie bomby, rewolwery i szyltet.

### Zamach na dyrektora.

Władysław 19 TAP. Wczoraj wieczorem dwóch nieznanych młodzieńców, wtargnąwszy do mieszkania, ciężko raniłi dwoma wystrzałami dyrektora szkoły realnej.

### Dymisja.

Berlin 19 TAP. Podług wieści Bülow podaje się do dymisji.

### Napady i rozboje.

Sewastopol 19 TAP. Wczoraj wieczorem dwóch nieznanych ludzi napadło na traktiernię Kruczkowa. Zabity gospodarz, trzy osoby ranione. Jeden z napastników zabity.

Tyflis 19 TAP. W Brywni napadnięto na biuro Hirsberga. Czołechor napastników zrabowało 8,600 rb. Przy strzelaniu raniony został służący. Jednego z napastników ujęto i ten wydal pozostałych towarzyszy.

### Na ofiary katastrofy trzęsienia ziemi.

Archański 19 TAP. Utworzył się komitet zbierania składek na ofiary katastrofy we Włoszech.

Wilno 19 TAP. Klub szlachecki za ofiarę 1000 lirów na dotkniętych katastrofą trzęsienia ziemi, otrzymał od ministra Dymy z polecenia królowej włoskiej depeszę dziękczynną.

Japoński 19 TAP. Zarząd miasta rozpoczął zbieranie składek na ofiary katastrofy w Messynie i Reggio.

### Clemencau i wojna.

Paryż 19. Clemencau urzędownie zaprzecza, jakoby powiedział, że wojna francusko-niemiecka na własną jest wyszczepione podobna. Dopieszenie to podane w formie nadzwyczajnej sensacyjnej kilka inteznych dzienników.

### Podróż króla Edwarda.

London 19 TAP. Para królewska wyjeżdża do Berlina d. 8 lutego, wraca d. 2 p. m.

Berlin 19. Według informacji „Local Anzeigera” król Edward w roku bieżącym tak jak w latach poprzednich uda się w cierpniu na kurację do Marjienbadu.

### Pamiętajcie o Towarzystwie wpisów szkolnych.

### Różne.

„Krwawa nłwa”. W artykuluku w ten sposób zatytułowanym redaktor „Gaz. Polic.” pan Akajomow podaje w „Warsz. Dniw.” zestawienie statystyczne zamachów, dokonanych w ciągu roku ubiegłego i poprzednich. W ciągu roku zeszłego zabito: dwóch żołnierzy i 4 policjantów, raniono jednego żołnierza i 6 policjantów, gdy w roku 1906 liczbą ranionych i zabitych wynosiła 179, w r. 1907—58. Ogółem w ciągu trzech ostatnich było zabitych i ranionych w Warszawie 250 osób. Najwięcej ofiar poniosła policja warszawska, z której kadrów było 102 osób zabitych i 144 ranionych. W roku ubiegłym zdarzył się jeden tylko wypadek napadu na sklep monopolowy. W roku 1907 było ich 149.

Jedynie w rzucaniu bomb statystyka wykazuje słabą redukcję. W roku 1906 było ich 10 z 69 ofiarami, w r. 1907 21 z 17 ofiarami i w r. 1908 17 z 27 ofiarami. Przyczyną dużej ilości wybuchów bomb było to, że stały się one ulubionym narzędziem agitatorów, operujących w sferze stosunków ssewskich i krawieckich, a którzy tą drogą starali się zmusić właścicieli sklepów do poddania się ich dyktaturze.

Zatarg. Z Konstantynopola donoszą, że między Armeńczykami i Miodoturkami stosunki są bardzo napięte. Miodoturcy bowiem nie chcą wypełnić swych zobowiązań, danych Armeńczykom przed rewolucją.

Armeńcy odgrają się wobec tego o publikowanie rozmaitych rewelacji o historii rewolucji tureckiej. Zrobili już nawet początek i ogłosili w swoich dziennikach, że Miodoturcy otrzymali od angielskich banków znaczne sumy na cele rewolucji przeznaczone. Dlatego Miodoturcy zmuszeni są do przyjaznej polityki wobec Anglii. Armeńczycy zaczynają się zbierać.

Morderstwo polityczne. Z Salonik donoszą do Wiednia, że prezes tameckiego konstytucyjnego klubu bułgarskiego, Petrow, został zastrzelony z rewolwerów przez dwóch członków bandy Sandańskiego. Dwóch towarzyszy Petrowa, idących razem z nim, ciężko raniono. Zamach ten wskazuje, że banda Sandańskiego wznowiła swoją działalność.

Pomysłowy szewc. Ze Skwirra (gub. kijowskiej) piszą do „Przajda”, że w mieście tem ukazy się weksle rozmaitych osób z autentycznymi podpisami, mimo że ludzie ci nigdy od nikogo nie pożyczali pieniędzy. Po długiem śledztwie udało się wreszcie odkryć tajemnicę. Oto szewc miejscowy brał zawsze miarę na buty wekslem, odpowiednio złożonym, poczem prosił klienta o podpisanie się na miarę, co każdy chętnie uczynił, nie przeczuwając, że w ten sposób podpisuje weksel. W aferę tę wmiieszani są jeszcze trzej współnicy oraz dykskoter.

Cenzura japońska. Szybkie postąpienie się Japonji naprzód na drodze cywilizacji spotyka się ostatnio z poważnymi przeszkodami ze strony rządu japońskiego. Każd począł ujawnić obawę, aby literatura europejska nie wywarła szkodliwego wpływu na naród japoński. Skutkiem tego zaczęto stosować obojętne cenzuralne do wielu pisarzy europejskich, między innymi przebiłko Mollerów, Zöll i Tolstojowi. W roku ubiegłym nie pozwolono drukować przekładu „broszury Lwa Tołstojowa” w sprawie rewolucji rosyjskiej. Jednocześnie z tem, choć z innych powodów, wdrożony został przekład romanu Zöll „Przyz”. Mimo protestów tłumacza, który powziął swą pracę przeszedł ministrów w Japonji. Sądzą, że mieszkającemu przez czas długi w Paryżu, postanowienie cenzury nie zostało cofnięte. Fakty te niepokoją poważnie inteligentną ludność państwa.

Sufrazyści tureccie. Hmancypantki tureckie, których liczba ogromnie wzrosła w ostatnim czasie, wniosły podanie do parlamentu z żądaniem, aby oddano im to samo prawo zastawienia loż w sali obrad parlamentu. Gdyby rząd nie uczynił zażądań temu żądaniu, grozi, że, za przykładem sufrazytek angielskich, rozpoczną urządzać demonstracje i awantury w gmachu parlamentu.

Namiła przygoda na granicy. Przed Bilku dotami zapowiedział w Tarnopolu koncert skrzypcyk Juljan Pulikowski, prof. konserwatorium w Kijowie, ze współdziałaniem pianistki Miny Miecznikow. Przed rozpoczęciem koncertu nadeszły z Woloczyskach telegramy, że artyści z powodu przeszkody na koncert nie przybędą. Ta przeszkoda — jak się okazało później — była krzyżem drogich skrzypiec, dokonana przez jednego z tragarzy na dworcu w Woloczyskach. Dopiero bajale nakół sypane przez artystę ruble zwróciły mu skrzypce, znalezione w karczmie w Woloczyskach o kilka wiorst od dworca.

# St. Szczawiński

w Częstochowie (obok Teatru)

## Skład Win

### DELIKATESÓW

i towarów kolonialnych  
ogz. od 1878 r.

TELEFON NR 3

Polecał  
**Francuskie**  
**Wino Szampańskie**  
**Louis de Bary**  
— ORAZ —  
**Likiery z domu Bardinot.**

Specjalnego Winiarstwa

## IMPORT

### WIN

## Węgierskich

## Francuskich.

## DRUKARNIA

### sklep materiałów piśmiennych

## F. D. WILKOSZEWSKIEGO

w CZĘSTOCHOWIE, Aleja II № 38.

Przyjmuje do druku wszelkie obetalunki i wykonywa starannie po cenach meżliwie niskich.

Druki ozdobne i kolorowe, księgi buchalteryjne, dzieła, afisze, klepsydry, blankiety, koperty.

— Bilety wizytowe. —

Na składzie: KSIĄŻKI MELDUNKOWE, kalążki i próby do patentów skocznych, plenipotencje, kontrakty, kwitariusze i t. p.

Sklep zaopatrzony w różne papiery i materiały piśmienne.

KALENDARZE na 1909 rok.

## WARSZAWSKA PRACOWNIA

bielizny męskiej, damskiej i dziecięcej oraz haftu,

wykonywa podług najnowszych wzorów wszelkiego rodzaju roboty w zakresie powyższy wzbodzące. Tak z własnego jak i z powierzzonego materiału, przyjmuje uczenie, udziela lekcji kreju, rysunków i haftu; pod nadzorem wykwalifikowanej krojczyni z Warszawskiego zakładu św. Elżbiety.

— Po cenach przystępnych. —

W lokalu prywatnym w Częstochowie przy ulicy Panny Maryi № 32 (Aleja II) mieszkanie 17. Z ożem poleca się Szanownej Klienteli. DOBROWOLSKA. 58

Fortepian machonowy „Impetial” z ładnym głosem do sprzedania, oraz stół orzechowy z mosiężnymi nóżkami, maszyna Singera, Aleja III Nr. 71. 95—5—1

Do sprzedania urządzenie sklepowe, III-A Aleja Nr. 52, w sklepie spożywczym

Przybyłak się wywoł angielskiej rasy, można odebrać za wynagrodzeniem, ul. Kościelna Nr. 5. 87—1—1

1238

## BIURO ARCHITEKTONICZNO-BUDOWLANE

Filipczyński, Łopieński i S<sup>ka</sup>

Częstochowa, Aleja II № 28. Telefonu № 150.

Adres tel.: „Filipczyński Częstochowa.”

Wykonuje wszelkie roboty w zakresie budownictwa wchodzące jako to: Projekty architektoniczne i budowlano-konstrukcyjne oraz prowadzenie robót budowlanych. Sporządzanie i sprawdzanie kosztorysów i rachunków budowlanych, obliczenia statyczne oraz perspektywy à vol d'oiseau. Całkowite przedsiębiorstwa budowlane lub też oddzielne: mularskie, ciesielskie, stolarskie i t. p.

## Magle pokojowe Angielskie

znane we wszystkich większych miastach z ich praktyczności zwiastująca **wobec higieny** nie mierzając swej bielizny z łuną.

**Za gotówkę i na raty.**

Magle pokojowe nie zajmują dużo miejsca dają przytem możność lekkiego przesuwania z miejsca na miejsce za pomocą urzędzonych kółek.

Adres: **Topor i Przedborski** w Częstochowie II Aleja № 26. 82 Sprzedaż przedmiotów gospodarstwa domowego, 4 1

## Skład sukna i kortów

### D. ZYSSER

Częstochowa, Aleja I № 2, wejście z nowego rynku w podwórzu.

W wielkim wyborze poleca za sezon jesienny i zimowy wszelkie materiały krajowe z najlepszych fabryk oraz angielskie i francuskie. Ceny bardzo przystępne. Polecając się Dłakawym względem Sz. Publiczności **D. Zysser.**

## „Arystokratyna”

Odszczona na zeszłorocznej wystawie lekarzy i przyrodników we Lwowie medalem złotym i dyplomem.

„Arystokratyna” działa przez swą zawartość węgla antyseptycznie i ożdzwiająco, już po krótkim użyciu — ataje się płód białą i nabiera młodocianej świeżości i wdzięku.

Piegi, zmarszczki, węgry, złote plamy usuwa „Arystokratyna” po kilkorazowym użyciu.

Żądać w składach aptecznych i aptekach.

Główny skład na Królestwo i Cesarstwo w składzie

APTECZNYM

**Wacława ORZEŁ**

w Częstochowie, III Aleja № 48.

## KANTOR WYNAJMU

Waret na gumach i bez gum, oraz landa, powozów, bryczek etc.

W każdym czasie, na godziny, kursa i miesięcznie.

— Po cenach umiarkowanych. —

KANTOR ul. Teatralna № 56, telefon № 246.

1495—5—3

J. KOSSOWSKI.

## Uznany za najlepszy.

Nagrodzony medalem na wystawie w Rostowie n/D 1908 r.

**Środek wzmacniający włosy i usuwający łupież.**

## CAPTOLIN

prow. farmacji **Stanisława Hamburga**

do nabycia w składzie aptecznym Aleja II róg Teatralnej w Częstochowie.

PRODUKTA Z SOLI NATURALNEJ DOBYWANEJ Z WODY



# VICHY



ZRODZEŁ RZĄDU FRANCUSKIEGO

**PASTILLES VICHY-ÉTAT** 2 lub 3 po każdym jedzeniu

**COMPRIMÉS VICHY-ÉTAT** dla preparowania samemu

wody alkalicznej i gazowej.

## Rutynowany muzyk

może udzielać lekcji początkowych na fortepianie lub też grać na takowym na balach, wieczorkach, kinematografach i t. p. Wiadomość u p. Porona II Aleja 26, skład fortepianów.

W czwartek w południe zginęła 18 letnia dziewczynka, Maryanna Skarbak, blondynka miłego wyglądu, ktoby co wieciez proszę rodzice powiadomić. Ostatni Grosz, przajądowego № domu kolejnego 161.

Wtedy człowiek, Izraelita lat 17, poszukuje pracy w Sosnowcu lub Częstochowie w biurze jako pomocnik buchaltora lub też do innego zajęcia biurowego. Zaskawe oferty pod adr. Sosnowice poste-restante A. Z. 90—1—1

Potrzebne na pierwszy numer od 6 do 7 tysięcy rubli. Oferty: Administr. Gł. pod lit. T. K. 71—3—2

## Potrzebny sklep

w II Alei zaraz, ostatecznie od Wielkiej Nocy. Oferty: „Aniela & Com.” dom Michal, przy moście. 4—2

Zaraz do wynajęcia lokal składający się z 4 pokoj i kuchnią w oficyne Aleja II № 80. 80—3—2

Student 4 kursu Moakowskiego uniwersytetu, udziela lekcji w zakresie 8-tnu klas i przygotowuje na matury. Może być na wjazd. Ulica Szkolna 11 m. 1

**Zakład Stolarski**

**JANA BŁASZCZYKOWSKIEGO**

Teatralna № 16 w Częstochowie, przyjmuje roboty meblowe i budowlane; i gotowe na składzie dyktury i formiery. Ceny przystępne.